

POSVETOVANJE ZA SPLOŠNE KNJIŽNICE NA HRVAŠKEM

Tema 8. posvetovanja za splošne knjižnice na Hrvaškem¹ je bila "Knjižnica – Komunikacijsko i multikulturalno središte lokalne zajednice". Glavni organizator je bila Nacionalna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu [1], soorganizatorji pa Hrvatsko knjižničarsko društvo – Sekcija za splošne knjižnice in Knjižnica i čitaonica "Nikola Zrinski" Čakovec [2]. Tokratno srečanje so podprli Ministrstvo za kulturo Republike Hrvatske [3], Međimurska županija in mesto Čakovec. Posvetovanja, ki je potekalo od 18. do 21. aprila 2011 v Svetem Martinu na Muri, se je udeležilo okrog 200 knjižničarjev in knjižničark iz Hrvaške ter nekaj gostov iz tujine. Iz Slovenije sva se srečanja udeležila Marko Kušar (IZUM) in Milena Bon (NUK).

Pred začetkom uradnega dela posvetovanja je potekala delavnica z naslovom "Partnerstvo u uspostavi knjižnica in knjižničnih usluga", kjer so sodelovali predstavniki tamkajšnjih štirih občin: Međimurske, Varaždinske, Koprivničko-križevačke in Bjelovarsko-bilogorske. Cilj delavnice je bil opozoriti lokalno upravo, da so knjižnice nepogrešljive ustanove, ki omogočajo uporabnikom svoboden dostop do informacij in številne možnosti za vseživljenjsko učenje.

Uradni del posvetovanja se je začel v sredo zvečer, 18. aprila 2011, z uvodnimi pozdravi pomembnih gostov z lokalnega, knjižničarskega in tudi političnega vrha. Tako so goste nagovorili Dunja Seiter-Šverko (ravnateljica Nacionalne in univerzitetne knjižnice v Zagrebu), Marijana Mišetić (predsednica Hrvaškega knjižničarskega društva), Ljiljana Križan (ravnateljica Knjižnice in čitalnice "Nikola Zrinski" Čakovec), Franjo Makovec (župan Občine Sv. Martin na Muri), Branko Šalamon (župan Međimurske županije) in minister za kulturo Jasen Mesić, ki je posvetovanje slovesno odprl. Vsi govorniki so poudarili velik pomen knjižnic v lokalnih skupnostih. Knjižnica tako naj ne bi bila le izposojevalnica knjig, temveč širše multikulturalno in komunikacijsko središče v lokalni skupnosti, čemur je treba posvetiti toliko večjo skrb. Vključuje naj čim več različnih skupin in posameznikov v svoje delovanje, hkrati pa svoje storitve podpira z vsemi tehnološkimi in modernimi pridobitvami. Minister Jasen Mesić je

poudaril velik pomen knjižnic na nacionalnem nivoju in izrazil pričakovanje, da bo posvetovanje povod za kreiranje strategije za delovanje in financiranje knjižnic v prihodnjem štiriletnem obdobju.

V četrtek, 19. aprila 2011, se je posvetovanje nadaljevalo s prvim sklopom predavanj na temo "Knjižnica kao komunikacijsko središte". Moderatorka dopoldanskega dela je bila Sonja Tošić-Grlač iz Upravnog odjela za obrazovanje, kulturo i sport za Međimursko županijo. Poudarila je pomen tega posvetovanja za analizo programov splošnih knjižnic na Hrvaškem in izpeljavo smernic za nadaljnje aktivnosti knjižnic v lokalnih skupnostih.

Prvo predavanje z naslovom "Knjižnice v službi svoje zajednice" je imela Aleksandra Horvat iz Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Knjižnice naj bi bolj poskrbele za vse tiste, ki ne hodijo v knjižnice. Ko je predstavila nedopustne razmere, da v nekaterih knjižnicah nečlani, torej tisti brez članske izkaznice, ne smejo prestopiti praga, so poslušalci burno odreagirali. Skratka, knjižnica naj bi ustvarjala enake možnosti za vse v lokalni skupnosti.

Milena Bon iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani je s svojim predavanjem "Knjižnice – kulturni, informacijski, obrazovni, socijalni i komunikacijski centri" zelo pritegnila poslušalce, saj je nazorno predstavila rezultate analize, kakšno je stanje v splošnih knjižnicah v slovenskem prostoru. Knjižnica mora sistematično zaposlovati knjižničarje različnih generacij, saj samo tako lahko pokriva potrebe različnih starostnih skupin v lokalni skupnosti. Knjižnica se mora kot kulturno, informacijsko in virtualno središče izredno hitro prilagajati potrebam ljudi in časa, sicer ne opravlja svoje osnovne vloge.

Sledili so prispevki predstavnikov treh različnih knjižnic, in sicer Knjižnice grada Zagreba (Ismena Meić in Zdenka Sviben), Narodne knjižnice i čitaonice Sisak (Dunja Holcer) in Knjižnice i čitaonice Grada Vodice (Sanja Radin-Mačukat). Predstavili so svoje knjižnice in aktivnosti, ki jih te izvajajo. Zagrebska knjižnica ima

svoje oddelke na 42 različnih lokacijah, kar zahteva dobro organizacijo dela. Ugotovili so tudi, da samo 22 % knjižnic na Hrvaškem uporablja splet za svojo promocijo, za razliko od knjižnic v Sloveniji ali v ZDA, kjer je ta odstotek bistveno višji. V Sloveniji tudi veliko knjižnic z uporabniki komunicira preko socialnih omrežij (npr. Twitter ipd).

Moderatorica skupine predavateljev v nadaljevanju je bila Gorana Tuškan Mihočič.

Še posebej izzivalen je bil prispevek Davorke Pšenice iz Nacionalne in univerzitetne knjižnice v Zagrebu z naslovom "Društvene mreže – nova komunikacijska paradigma ali samo trend i nova ovisnost". Poudarila je velik pomen družbenih omrežij (Facebook, Twitter, YouTube, MySpace, Flickr, LinkedIn ...), brez katerih ne moreš v korak s časom tudi pri dejavnostih knjižnic, saj je npr. Facebook četrta največja država po številu prebivalcev in to število še narašča (tudi papež Benedikt XVI² je na tem omrežju).

V nadaljevanju sta Nada Radman in Mladen Masar v odličnem predavanju prikazala delovanje in aktivnosti "Gradske knjižnice Zadar" [4]. Predvsem Masar je požel velik aplavz, saj ga v hrvaških knjižničarskih krogih zelo cenijo po inovativnih pristopih k delu in uvajanju novih dejavnosti v knjižnici. V knjižnici je odgovoren za odnose z javnostjo, vpeljal pa je tudi številne projekte v okviru mesta Zadar ter povezal med sabo najrazličnejše ustanove in akterje na lokalnem nivoju. Za uporabnike morajo biti dejavnosti in kvalitetne vsebine brezplačne, predvsem pa je treba vključiti vse možne medije (televizijo in radio, družbena omrežja, plakatiranje itd.) na lokalnem nivoju, ker so gonilo ozaveščenosti na lokalni sceni.

Sledilo je še nekaj prispevkov posameznih predstavnikov knjižnic: Vesna Gregurović (Gradska knjižnica Krapina), Klaudija Lada (Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci), Nada Topić (Gradska knjižnica Solin), Tomislav Stančić (Gradska knjižnica Marka Marulića u Splitu) [5]. Slednji je nazorno prikazal aktivnosti pri digitalizaciji domoznanske zbirke in dosežene uspehe pri tem. Vsi so si bili enotni, da je prava komunikacija, strokovno delo in predanost najboljša formula za uspeh na lokalnem nivoju. Prav tako imajo vsi težave zaradi nezadostnega financiranja programov in se morajo znajti po svoje, zato so tudi razlike med ponudbo in dejavnostmi knjižnic izredno velike. Včasih celo prevelike, kar ustvarja neenakovreden položaj za določene lokalne skupnosti.

Moderatorica popoldanskega dela je bila Vesna Čabrić.

Prispevki so se nanašali na delo in nekatere specifične dejavnosti posameznih knjižnic. Tako je Elli Pecotić iz

Gradske knjižnice Marka Marulića v Splitu predstavila program "Infoteka", v okviru katerega ponujajo različne programe, od pogovorov s psihologom, pravne pomoči, pomoči ženam pri zaposlovanju, do programov za starejše občane ipd. Zelo pretresljivo je bilo tudi predavanje Sanje Bunić iz Knjižnice grada Zagreba [6], ki je svoje delo posvetila predvsem komunikaciji z družbeno izključenimi skupinami ljudi. Še posebej je izpostavila program pomoči brezdomcem, ki je izredno uspešen, saj je odziv te skupine ljudi v Zagrebu izredno velik.

Prispevke so imeli še: Petar Lukačić (Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica), Karmen Krnčević i Antonija Miše (Gradska knjižnica "Juraj Šižgorić" Šibenik) [7], Helena Novak (Gradska knjižnica Zadar), Dijana Sabolović-Krajina (Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica), Iva Civeran (Gradska knjižnica Pazin), Ilija Pejić i Vladimir Strugar (Narodna knjižnica "P. Preradović" Bjelovar in Zavod za znanstvenoistraživački i umetnički rad HAZU u Bjelovaru).

Sledila je razprava "Izrada Strategije za narodne knjižnice u Republikoj Hrvatskoj", katere moderatorica je bila Zdenka Sviben. Najprej je Ljiljana Sabljak, zaposlena pri mednarodni organizaciji *IFLA* [8], predstavila nove Iffline smernice za splošne knjižnice. Ker je največja nevarnost kopiranje idej, so bile izdane samo "smernice", ki lahko koristijo knjižnicam po vsem svetu. Cilj razprave so bile ugotovitve, v kolikšni meri je postavljena strategija za splošne knjižnice iz leta 2005 izpolnila svojo nalogo, kaj je bilo realizirano, kaj ne in zakaj. To naj bi bila osnova za izdelavo strategije za nadaljnjih pet let. K razpravi je bila pozvana tudi Milena Bon (NUK), naj k izdelavi nove strategije prispeva svoje izkušnje iz Slovenije. Milena Bon je na kratko predstavila pristop in izdelavo strategije za slovenski prostor. Poudarila je predvsem pomembnost sistematičnega pristopa, skrbno ter natančno izdelavo analiz in raziskav, ki pomagajo ugotoviti dejansko stanje in načrtovati nadaljnjo pot. Razpravljavci so izpostavili, da na nacionalnem nivoju nimajo niti skupne metodologije niti skupnih računalniških programov, zato je zbiranje statističnih podatkov ne samo oteženo, ampak celo nemogoče. Z zbiranjem podatkov tako zamujajo tudi po dve leti ali več, zato nimajo verodostojne slike dejanskega stanja. Vsi so bili mnenja, da je izdelava strategije izrednega pomena za razvoj knjižnic v naslednjem obdobju in da bo treba združiti moči več različnih strok, predvsem pa bo moralo z vidika financiranja programov prisluhniti tudi pristojno ministrstvo.

Zadnji dan, 20. aprila 2011, je sklop Knjižnice kao multikulturalno središte moderirala Alenka Belan-Simić.

Uvodno predavanje z naslovom "Knjižnice u multikulturalnoj zajednici" je imela Gillian Harris iz Londona. Predstavila je, kako knjižnice v Angliji zagotavljajo različne storitve različnim skupnostim. Lokalne knjižnice pa v svojih specifičnih okoljih sodelujejo tudi v nacionalnih programih spodbujanja branja, ki jih vodijo organizacije, kot sta Reading Agency [9] in Book Trust [10]. Izpostavljen je bil projekt Welcome to your Library [11] in nagrade za knjižnice Diversity, Libraries Change Lives [12], ki jih podeljujejo knjižnicam za izpolnjevanje potreb lokalnih skupnosti.

Ivanka Stričević iz Odjela za knjižničarstvo Sveučilišta u Zadru je imela v nadaljevanju predavanje z naslovom "Knjižnice u multikulturalnoj zajednici". Poudarila je pomen dostopnosti informacij in kulturnih dobrin za vse prebivalce neke lokalne skupnosti, brez kakršnega koli izključevanja. Iz Iflinih smernic je razvidno, da mora delo knjižnice temeljiti na medkulturnem dialogu, ki predstavlja izhodišče in razvoj multikulture pismenosti.

Ljiljana Sabljak in Marina Lončar iz Knjižnice grada Zagreba sta predavali o nekaterih strateških programih knjižnice z vidika multikulturnih knjižničnih storitev. Po eni strani je naloga knjižnice ohranjanje in širjenje nacionalne kulturne identitete, na drugi strani pa ustvarjanje osnov za kulturni pluralizem v smislu razumevanja, tolerance in razvijanja veččin dialoga med različnimi. Na teh osnovah in dolgoletnih izkušnjah multikulturnega Zagreba izvajajo najrazličnejše programe tako za prebivalstvo kot tudi za same knjižničarje.

Trije naslednji razpravljalci Boris Badurina, Darko Lacović in Snježana Stanarević iz Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta so v predavanju "Informacijske potrebe i ponašanje pripadnika mađarske jezične manjine u Osječko-baranjskoj županiji" predstavili izsledke svojih analiz in raziskav o potrebah mađarske manjšine v kontekstu multikulturnega dialoga. Pokazalo se je, da manjšinsko prebivalstvo tudi po več generacijah še vedno čuti veliko pripadnost svojemu narodu, kar knjižnice upoštevajo pri svojih programih, ki jih ponudijo prebivalstvu različnih narodnosti na tem mešanem področju.

Frida Biščan je predstavila Projekt BeRi [13], katerega cilj je čezmejno sodelovanje pri medkulturnem dialogu, učenju jezika svojih sosedov, izmenjavi knjig itd.

V naslednjem delu dopoldanskega sklopa je bila moderatorka Ljiljana Križan.

Gordana Miolin iz Gradske knjižnice Marka Marulića u Splitu je predstavila njihovo knjižnico kot multikulturno središče, ki je odprto tudi za pripadnike narodnostnih

manjšin. Predstavila je določene programe, kako povezati take manjšine in jih čim bolj vključiti v svoje dejavnosti, hkrati pa preko anket in raziskav ugotoviti, katero literaturo želijo prebirati v svojem maternem jeziku.

Ameriški kutak u Zadru je predstavil Milko Belevski iz Gradske knjižnice Zadar. Kotiček je ustanovljen v sodelovanju z veleposlaništvom ZDA in knjižnice Zadar, gre pa za kulturno-informacijski center, kakršnih je po svetu okrog 400 (lahko delujejo samostojno ali v sklopu drugih ustanov). Pod njihovim okriljem izvajajo najrazličnejše programe, osnovni namen pa je medkulturno sodelovanje. Ta mednarodni projekt je leta 1998 zasnoval ameriški knjižničar Eric Johnson.

Predavatelja Siniša Petković in Marijana Špoljarić iz Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek sta predstavila podobno temo iz njihovega okolja. Poleg "ameriškega kotička" je tudi Avstrijska čitalnica pomembna za multikulturni kontekst pri delu in storitvah knjižnice.

Višnja Cej, Tea Grašić-Kvesić in Jadranka Račić iz Knjižnice Grada Zagreba so prikazale razvoj multikulturnosti v splošni knjižnici v sodelovanju z različnimi združenji, npr. ustanovitev dveh romskih časopisov in ustanovitev etnozbirke romske glasbe. Nastali so tudi programi za makedonsko manjšino v Zagrebu. V sodelovanju s hrvaško-norveškim društvom prijateljstva so ustanovili Norveški kutak. Z nekaterimi drugimi programi, razstavami in delavnicami predstavljajo tudi drugačne kulture, kot je npr. japonska kultura.

Popoldanski razpravi je sledil še zaključek 8. posvetovanja za splošne knjižnice na Hrvaškem. Navajamo najpomembnejše ugotovitve:

1. Knjižnica ustvarja družbeni kapital in pomembno prispeva k splošnemu napredku družbe.
2. Knjižnica je komunikacijsko središče – "tretji prostor".
3. Knjižnica svoje programe in storitve ustvarja glede na dejanske potrebe prebivalstva. Uporabnik je v središču pozornosti in "soustvarja" programe in storitve knjižnice.
4. Knjižnice pomagajo pri vzpostavitvi tolerance, sprejetosti in dialoga med različnimi kulturami. Vključene so vse družbene skupine v lokalni skupnosti, ko knjižnica sodeluje s civilnim prebivalstvom.

Dogovorili so se tudi, da bo posebna skupina strokovnjakov pregledala nerealizirano strategijo iz leta 2005, jo prečistila, dopolnila in nadgradila. Nesmiselno

jo je zastavljati povsem na novo ali na drug način, bolj modro je dolgoročno kontinuirano delo in vztrajanje pri zastavljenih ciljih. Pripravili bodo akcijski plan razvoja knjižnic na nacionalnem nivoju, kar bi omogočilo stabilnejši razvoj in finančno podporo knjižnicam. Prav tako pa je tekla tudi beseda o ustanovitvi posebne agencije za knjižnice.

Večina prispevkov z 8. posvetovanja za splošne knjižnice na Hrvaškem je dosegljivih na spletnem naslovu <http://www.nsk.hr/savjetovanje2011/izlaganja.html>.

Na posvetovanju uradno niso govorili o sistemu COBISS, neuradno pa so omenjali naš sistem in njegove prednosti, saj imajo na Hrvaškem precej težav pri zbiranju statističnih podatkov na nacionalni ravni. V odmorih je v neformalnih druženjih Milena Bon iz NUK-a predstavila, kako v Sloveniji zbiramo podatke (tudi statistične) na nacionalni ravni.

Opombi

- 1 <http://www.nsk.hr/savjetovanje2011/>
- 2 Profil papeža Benedikta XVI na socialnem omrežju: <http://www.facebook.com/pages/Joseph-Ratzinger-Pope-Benedict-XVI/79252565962>.

Reference

- [1] <http://www.nsk.hr/home.aspx?id=24>
- [2] <http://www.hkdrustvo.hr/>
- [3] <http://www.min-kulture.hr/>
- [4] <http://www.gkzd.hr/>
- [5] <http://www.gkmm.hr/>
- [6] <http://www.kgz.hr/>
- [7] <http://www.knjiznica-sibenik.hr/>
- [8] <http://www.ifla.org/>
- [9] <http://www.readingagency.org.uk/>
- [10] <http://www.booktrust.org.uk/>
- [11] <http://www.librariesforall.eu/en/best-practices/welcome-to-your-library>
- [12] <http://www.cilip.org.uk/about-us/medalsandawards/libraries-change-lives/pages/finalists2011.aspx>
- [13] <http://www.projekt-beri.si/>

Marko Kušar